

BERÄTTELSE

TILL

1933 ÅRS LAGTIMA RIKSDAG

ANGÅENDE

RIKSBANKEN

AV

RIKSDAGENS REVISORER

år 1932.

STOCKHOLM
RIKSBANKENS SEDELTRYCKERI
1932.

Till 1933 års lagtima riksdag.

Undertecknade, av innevarande års riksdag utsedda revisorer, vilka enligt föreskrift i riksdagsordningens 72 § den 16 september 1932 påbörjat och denna dag fullbordat granskningen av riksbankens tillstånd och förvaltning, få härmed avgiva den berättelse därom, som i 6 § av den för riksdagens revisorer gällande instruktion finnes föreskriven.

Riksbankens räkenskaper för år 1930 äro granskade av förra årets revisorer och vid 1932 års riksdag har ansvarsfrihet blivit fullmäktige i riksbanken beviljad dels för förvaltningen under år 1930 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna dels ock för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1931 till och med den 10 januari innevarande år.

Den nu förrättade granskningen har till följd härav omfattat riksbankens räkenskaper för år 1931 och därjämte den del av det löpande årets förvaltning, som är redovisad i fullmäktiges protokoll från den 10 januari till tiden för revisionsförrättningens början, och hava revisorerna för berörda granskningsarbete fått emottaga dels berättelse av fullmäktige om riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning samt om Tumba pappersbruk, dels fullmäktiges protokoll och skrivelser för ifrågavarande tid jämte riksbankens och brukets räkenskaper för år 1931 dels ock styrelsernas vid avdelningskontoren berättelser om dessa kontors rörelse tillika med de utlåtanden, vilka beträffande granskningen av samma kontors förvaltning under sistlidna år blivit av de därtill särskilt utsedda revisorerna angivna,

Revisorerna hava begränsat årets berättelse att omfatta, förutom de redogörelser och uttalanden, vartill granskningen givit anledning, endast en kortfattad översikt över riksbankens samt under dess förvaltning stående inrättningars och fonders ställning.

Riksbankens grund- och reservfond m. m.

§ 1.

Enligt 1931 års bokslut hava riksbankens inkomster och vinster utöver dess utgifter och förluster under nämnda år utgjort kr. 12,621,729: 41
 samt vinst å avbetalningslånefonden samma tid „ 2,037,086: 55
 och har således riksbankens vinst i dess helhet för år 1931
 belöpt sig till kr. 14,658,815: 96.

Riksbankens
 grundfond;
 översikt av
 bankens
 ställning m. m.

Såsom även framgår av nämnda bokslut, utgjorde riksbankens tillgångar utöver dess skulder vid 1931 års slut:

grundfond	kr. 50,000,000: —
reservfond	„ 20,000,000: —
reserverade medel, utgörande:	
återstående vinstmedel från föregående år	kr. 1,664,744: 82
vinst för år 1931	„ 14,658,815: 96
	„ 16,323,560: 78

och befanns alltså riksbankens kapitalöverskott enligt 1931 års bokslut utgöra kr. 86,323,560: 78.

Härtill kommer den under riksbankens förvaltning stående fonden för utlämnande av avbetalningslån, utgörande vid slutet av år 1931 ett belopp av „ 44,000,000: —.

Jämlikt beslut vid 1932 års riksdag skola 14,000,000 kronor överlämnas till statsverket att under åren 1932 och 1933 på föreskrivna tider tillhandahållas statskontoret.

Riksbankens rörelse under år 1931.

Egentliga riksbanksrörelsen.

§ 2.

Tillgångar och
skulder.

Från riksbankens utgående balansräkning den 31 december 1931 meddelas här följande huvudposter:

Tillgångar:

<i>Metallisk kassa</i> (enligt § 8 i lagen för Sveriges riksbank)	kr. 205,820,050: 34
<i>Annan kassatillgång</i>	„ 31,809,531: 17
<i>Statspapper och obligationer</i>	„ 3,871,347: 15
<i>Lånerörelsen, diskonterade växlar och lån m. m.</i>	„ 558,321,603: 13
<i>Utrikesrörelsen, fordran hos utländska banker, växlar m. m.</i> ..	„ 53,730,032: 33
<i>Övriga tillgångar och fordringar</i>	„ 7,056,545: 65
	<hr/>
	Summa kr. 860,609,109: 77

Skulder:

<i>Utelöpande sedlar</i>	kr. 582,676,510: 77
<i>Postväxelräkning</i>	„ 1,196,304: 72
<i>Giroräkning</i>	„ 172,081,130: 93
<i>Lånerörelsen, beräknade räntor m. m.</i>	„ 3,387,151: 35
<i>Utrikesrörelsen, skuld till utländska banker m. m.</i>	„ 4,506,503: 22
<i>Upphörda lånegrenar</i>	„ 181,428: 85
<i>Övriga skulder</i>	„ 10,256,519: 15
	<hr/>
	Summa kr. 774,285,548: 99

Då härtill lägges riksbankens under § 1 härovan angivna tillgång utöver skuld

„	86,323,560: 78
---	----------------

återfinnes det under rubriken tillgångar upptagna belopp kr. 860,609,109: 77

Riksbankens inom linjen förda tillgångar och skulder utgjorde vid slutet av år 1931:

<i>Tillgångar</i> (inventariervärdet av papper för riksbankens eget behov, metallvärdet av riksbankens mynt- och medaljsamling, taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter, vissa aktier m. m.)	kr. 15,492,238: 88
<i>Skulder</i> (utelöpande transport- och bankosedlar, lånebanksobligationer m. m.)	„ 1,662,159: 92

Såsom riksbankens inkomster och vinster samt utgifter och förluster under år 1931 redovisas följande huvudposter: Inkomster och utgifter.

Inkomster och vinster:

<i>Lånerörelsen</i>	kr.	15,936,138: 15
<i>Statspapper och obligationer</i>	"	3,760,702: 41
<i>Övriga inkomster och vinster</i>	"	2,609,445: 90
	<u>Summa</u>	<u>kr. 22,306,286: 46</u>

Utgifter och förluster:

<i>Lånerörelsen</i>	kr.	13,400: 54
<i>Utrikesrörelsen</i>	"	2,178,519: 18
<i>Upphörda lånegrenar</i>	"	7,674: 33
<i>Aktier</i>	"	1,800,000: —
<i>Förvaltningskostnad:</i>		
Arvoden och löner	kr.	3,030,602: 71
Pensioner till f. d. befattningshavare vid riksbanken	"	271,349: —
Dyrtidstillägg	"	386,349: 19
Förvaltningsutgifter för banken i dess helhet	"	873,679: 69
Särskilda förvaltningsutgifter vid huvudkontoret	"	965,309: 31
Ny- och ombyggnader å riksbankens fastigheter	"	43,917: 07
Övriga utgifter	"	113,756: 03
	<u>Summa</u>	<u>kr. 5,684,963: —</u>
	<u>Summa</u>	<u>kr. 9,684,557: 05</u>

Sedan till ovan omförmälda inkomster och vinster kr. 22,306,286: 46 lagts vinsten å den särskilt förda avbetalningslånefonden. " 2,037,086: 55 eller tillhoppa

kr. 24,343,373: 01 samt därifrån avdragits nyssnämnda utgifter och förluster " 9,684,557: 05 har sålunda uppkommit den förut uppgivna vinsten å riksbankens rörelse vid 1931 års slut

kr. 14,658,815: 96

§ 3.

Rikebankens
avlönings-
kostnader m. m.

Såsom i närmast föregående paragraf angivits redovisas arvoden och löner vid riksbanken under år 1931 med sammanlagt 3,030,602 kronor och 71 öre. Ifrågavarande belopp kan i anslutning till de anslagsrubriker, som upptagas i den av 1921 års riksdag i samband med gällande lönereglering fastställda avlöningsstaten för riksbanken specificeras sålunda:

Fullmäktige:

Arvoden	kr.	123,329: 26	
Ersättningar till fullmäktiges vikarier	„	<u>7,996: 22</u>	kr. 131,325: 48

Tjänstemännen:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän	kr.	2,416,127: 76	
Vikariatsersättningar	„	54,163: 97	
Arvode till vetenskapligt biträde för värden av riksbankens mynt- och medaljsamling	„	600: —	
Arvoden till styrelseledamöter vid avdelningskontoren i Göteborg och Malmö	„	21,580: 27	
Arvoden till styrelseledamöter vid övriga avdelningskontor	„	92,000: —	
Arvode till ombudsmannen vid avdelningskontoret i Göteborg	„	4,800: —	
Arvode till ombudsmannen vid avdelningskontoret i Malmö	„	3,000: —	
Arvoden till ombudsmännen vid avdelningskontoren i Luleå och Visby	„	1,600: —	
Avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare samt ersättningar för extra arbeten m. m. Avlöningar m. m.	kr.	264,917: 33	
Arvoden över stat	„	<u>36,387: 90</u>	„ 301,305: 23
Bidrag till utländska studieresor	„	<u>4,000: —</u>	„ 2,899,177: 23
Övergångsavlöningsstat vid avdelningskontoret i Göteborg	„	<u>100: —</u>	
			Kronor 3,030,602: 71

I ovannämnda av riksdagen fastställda avlöningsstat har för "avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare samt ersättningar för extra arbeten m. m." upptagits ett förslagsanslag å allenast 100,000 kronor. Med hänsyn till att utgifterna för detta ändamål under år 1931 uppgått till icke mindre än 301,305 kronor 23 öre hava revisorererna nedan sammanställt

under åren 1927—1931 i riksbankens räkenskaper redovisade, till nämnda anslag hänförliga utgifter.

År	Avlöningar m. m.	Arvoden över stat	Summa
1927	180,713: 37	2,489: 91	183,203: 28
1928	187,482: 20	2,365: 44	189,847: 64
1929	205,925: 75	9,245: 68	215,171: 43
1930	243,790: 43	41,671: 33	285,461: 76
1931	264,917: 33	36,387: 90	301,305: 23

Av sammanställningen framgår, att utgifterna å förevarande anslag under senaste femårsperiod undergått en ständigt och avsevärd stegring.

Såsom ovan påvisats uppgå kostnaderna för riksbankens icke-ordinarie befattningshavare numera till tre gånger det belopp, som vid senaste löne-reglering för riksbankens tjänstemän för ändamålet beräknats. Med hänsyn härtill och då fråga om anställande av icke-ordinarie personal hos riksbanken icke underställes riksdagens prövning synes det revisorerna föreligga anledning att nämnda förhållande göres till föremål för närmare utredning. Härvid synes — i likhet med vad som för närvarande sker inom allmänna civilförvaltningen — jämväl böra undersökas i vad mån riksbankens förvaltningskostnader i övrigt genom organisatoriska förenklingar kunna nedbringas.

Revisorernas
uttalande.

Avbetalningslånefonden.

§ 4.

Avbetalningslånefondens vinst utgjorde under år 1931, såsom ovan under § 1 angivits, 2,037,086 kronor 55 öre.

Rörande fondens tillgångar den 31 december 1931 hänvisas till nedanstående tabell, vilken lämnar redogörelse för tillgångarnas fördelning å såväl de olika riksbankskontoren som utlämnade lån, å giroräkning innesående och inom kolumn redovisade medel. I tabellen meddelas jämväl uppgift å folkmängden inom varje län vid samma tid ävensom å det medeltal, som belöper å varje invånare vid en fördelning av kontorens tillgångar å resp. läns folkmängd.

Vinst och
tillgångar.

	Fondens tillgångar den ³¹ / ₁₂ 1931						Folk- mängd i resp. län den ³¹ / ₁₂ 1931	Till- gångar per invånare			
	Inom kolumn	Å göroräkning	Utestående län	S u m m a							
Huvudkontoret	166,807	97	330,544	79	11,139,455	21	11,470,000	—	*)780,639	14	70
Avdelningskontoret i:											
Göteborg	4,412	91	138,696	—	2,731,304	—	2,870,000	—	460,054	6	24
Malmö	1,596	05	118,260	70	1,781,739	30	1,900,000	—	512,366	3	71
Falun	—	—	204,934	—	1,195,066	—	1,400,000	—	249,491	5	61
Gävle	—	—	201,750	—	1,148,250	—	1,350,000	—	279,471	4	83
Halmstad	—	—	86,822	—	753,178	—	840,000	—	150,548	5	58
Härnösand	—	—	171,425	—	938,575	—	1,110,000	—	279,590	8	80
Sundsvall	—	—	106,174	—	1,243,826	—	1,350,000	—			
Jönköping	—	—	103,283	—	2,076,717	—	2,180,000	—	232,121	9	39
Kalmar	—	—	7,057	—	772,943	—	780,000	—	231,266	3	37
Karlskrona	—	—	96,822	—	1,103,178	—	1,200,000	—	144,942	8	28
Karlstad	—	—	29,205	—	630,795	—	660,000	—	270,414	2	44
Kristianstad	—	—	137,179	—	612,821	—	750,000	—	246,185	3	05
Linköping	—	—	203,752	—	1,696,248	—	1,900,000	—	309,588	10	98
Norrköping	—	—	214,035	—	1,285,965	—	1,500,000	—			
Luleå	—	—	61,805	80	2,038,194	20	2,100,000	—	201,642	10	41
Mariestad	—	—	27,512	—	442,488	—	470,000	—	242,299	1	94
Nyköping	—	—	50,234	—	699,766	—	750,000	—	187,877	3	99
Umeå	—	—	114,289	—	1,645,711	—	1,760,000	—	205,454	8	57
Uppsala	—	—	18,992	—	1,631,008	—	1,650,000	—	137,582	11	99
Visby	2,249	59	21,947	68	1,278,052	32	1,300,000	—	57,450	22	63
Vänersborg	—	—	18,028	—	601,972	—	620,000	—	313,778	1	98
Västerås	—	—	91,136	—	908,864	—	1,000,000	—	161,297	6	20
Växjö	—	—	111,992	—	328,008	—	440,000	—	155,073	2	84
Örebro	—	—	27,600	—	1,072,400	—	1,100,000	—	218,598	5	03
Östersund	—	—	200,186	—	1,349,814	—	1,550,000	—	135,121	11	47
S u m m a	175,066	52	2,893,661	97	41,106,338	03	44,000,000	—	6,162,446	7	14

*) Stockholms stad och län.

Av tabellen framgår bl. a. att fondens tillgångar äro synnerligen ojämnt fördelade i förhållande till folkmängden. Så uppgår exempelvis ovannämnda medeltalssiffra till 1 krona 94 öre för Skaraborgs län och 22 kronor 63 öre för Gotlands län, medan medeltalet för hela riket utgör 7 kronor 14 öre.

Revisorerna hava ansett ifrågavarande uppgifter böra inflyta i sin berättelse med hänsyn till den belysning, desamma giva beträffande avbetalningslånens utnyttjande i olika landsändar.

Spannmålskreditfonden.

§ 5.

Å spannmålskreditfonden, vilken inrättats enligt beslut av 1930 års riksdag, redovisade riksbanken den 30 juni 1932 följande tillgångar och skulder:

Tillgångar
och
skulder.

Tillgångar:

Å giroräkning i riksbanken:			
vid huvudkontoret	kr.	1,160,000:	—
vid avdelningskontoret			
i Malmö	„	352,058:	92
i Kristianstad	„	40,000:	—
i Vänersborg	„	300,019:	33
			kr. 1,852,078: 25
Å kassakreditivräkning:			
vid avdelningskontoret i Vänersborg	„	199,980:	67
			Summa kr. 2,052,058: 92

Skulder:

Låntagares fordran å överskott å kreditiv:			
vid avdelningskontoret i Malmö	kr.	52,058:	92
Fondens kapitaltillgångar:			
vid huvudkontoret	kr.	1,160,000:	—
vid avdelningskontoret			
i Malmö	„	300,000:	—
i Kristianstad	„	40,000:	—
i Vänersborg	„	500,000:	—
			kr. 2,000,000: —
			Summa kr. 2,052,058: 92

Lån i form av kassakreditiv hava under budgetåret 1931—1932 redovisats med:

vid avdelningskontoret			
i Malmö	kr.	302,651:	20
i Kristianstad	„	27,037:	80
i Vänersborg	„	212,116:	67
			Summa kr. 541,805: 67

Å fonden har under budgetåret i räntor influtit kr. 9,866: 46, vilket belopp överlämnats till riksgäldskontoret för att tillföras statsregleringen.

Riksbankens pappersbruk.

§ 6.

Brukets
tillverkning.

Enligt Tumba bruks räkenskaper har under år 1931 tillverkats papper för följande ändamål och till nedannämnda värden:

sedelpapper	kr. 466,168: 76	
stämpelpapper	„ 29,393: 31	
kupong- och obligationspapper ...	„ 57,327: 75	
tryckpapper	„ 24,480: —	
lagerpapper	„ 3,608: 33	
kuvertpapper	„ 500: —	
mellanläggspapper	„ 308: 75	kr. 581,786: 90

Lägges härtill värdet av under året fallet utskottspapper	„ 104: 49	
och värdet av tillverkad lumpapp	„ 18,734: 76	
erhålles värdet av brukets årstillverkning		kr. 600,626: 15

Omkostnaderna för brukets papperstillverkning hava uppgått till:

materialkostnader	kr. 71,482: 21
diverse arbetskostnader	„ 240,563: 21
löner och arvoden m. m.	„ 39,855: 23
rese- och traktamentsersättningar	„ 2,513: 62
pensioner och gåvor	„ 40,903: 29
hälsovård	„ 22,955: 73
skatter och försäkringar	„ 12,285: 50
bränsle, lyse och kraft	„ 35,766: 37
fabriksreparationer	„ 25,311: 46
bostadsreparationer	„ 9,749: 18
övriga reparationer	„ 9,419: 28
transporter	„ 18,669: 66
vakt och renhållning	„ 13,707: 49
allmänna omkostnader	„ 14,616: 72

Summa kr. 557,798: 95

Brukets
vinst.

För verksamhetsåret redovisas följande vinst å brukets olika tillverknings- och rörelsegrenar:

brukets papperslager i riksbanken	kr. 3: 37
försålt utskottspapper	„ 38: 49
försåld utskottspapp	„ 7: —
Tumba hemman	„ 1,365: 20
papptillverkningen	„ 4,427: 14
papperstillverkningen	„ 41,003: 97

Summa kr. 46,845: 17

Vinsten har av bruket disponerats till
avskrivningar å värdet av:

fasta inventarier	kr.	3,570: 14	
lösa inventarier	„	13,429: 81	
förrådet av gammalt, oblekt linne. „		24,077: 45	
utlämnad ved	„	344: 82	kr. 41,422: 22
täckande av förlust			
å kuverttillverkningen	kr.	3,576: 89	
å växthusrörelsen	„	1,846: 06	„ 5,422: 95
			Summa kr. 46,845: 17

Brukets kapitalbehållning uppgick den 31 december 1931 till kronor
1,013,224: 54 och redovisades i följande tillgångar:

Brukets
tillgångar.

kassabehållning	kr.	7,948: 84
Tumba bruks egendom	„	305,000: —
fasta inventarier	„	71,943: 69
lösa inventarier	„	122,103: 72
i lager befintligt papper, papp och kuvert.....	„	191,478: 70
värdet av papper och papp under arbete till år 1932	„	100,945: 90
förråd	„	195,316: 88
fordringar	„	18,486: 81
		Summa kr. 1,013,224: 54

Riksbankens sedeltryckeri.

§ 7.

Inkomster och
utgifter.

Inkomster och utgifter å riksbankens sedeltryckeri uppgingo under
år 1931 till följande belopp:

inkomster:

å riksbankens blanketter	kr.	50,891: 43	
„ generalpoststyrelsens beställningar ..	„	146,004: 44	
„ andra beställningar	„	87,673: 80	284,569: 67

utgifter:

avlöningar	kr.	496,761: 60	
pensioner	„	2,171: 12	
hälsovård	„	5,424: 84	
materiel	„	53,489: 89	
inventarier	„	60,788: 30	
reparationer av maskiner m. m.	„	3,720: 18	
gas och elektricitet	„	6,054: 54	
städning och rengörning	„	3,810: 70	
stämpelpapper	„	94,871: 81	
böcker, tidskrifter, föredrag m. m.	„	377: 79	
telefon	„	593: 35	
uniformspersedlar	„	358: 73	
transporter	„	105: 90	
vård av stämpelplåtar	„	250: —	
reskostnader och representation	„	616: 95	
experiment	„	2,260: 87	
diverse	„	332: 23	731,988: 80

eller utgifter utöver inkomster kronor 447,419: 13

Sedeltrycket har under år 1931 omfattat följande antal sedlar:

av 100 kronors valör	949,800 st.
» 50 » »	1,138,400 »
» 10 » »	12,900,000 »
» 5 » »	8,600,000 »

eller sammanlagt sedelblanketter 23,588,200 st.

§ 8.

Enligt den av riksdagens bankoutskott den 11 maj 1920 fastställda instruktion och arbetsordning för riksbankens sedeltryckeri skola vid tryckeriet vara anställda

Anställande av
laboratorie-
biträde vid
sedeltryckeriet.

- a) för den tekniska ledningen:
en föreståndare och chef för tryckeriet
en ingenjör samt
en faktor,

vilka alla, de båda sistnämnda på föreståndarens förslag, på förordnande tillsvidare tillsättas av fullmäktige;

- b) för kontroll och bokföring:

en riksbankens tjänsteman, som därtill av fullmäktige förordnas i egenskap av kontrollant, jämte nödigt antal biträden åt honom.

Vid granskning av tryckeriets räkenskaper hava revisorerna uppmärksammat, att vid tryckeriet utöver ovannämnda befattningshavare sedan juli månad 1931 varit anställd en civilingenjör för utförande av laboratoriearbeten.

Rörande denna befattning hava revisorerna inhämtat, att densamma med deputerades medgivande inrättats för att tryckeriföreståndaren skulle erhålla en medhjälpare vid sitt arbete att i möjligaste mån följa utvecklingens gång inom värdetryckstekniken ävensom att självständigt söka finna nya utvecklingslinjer inom detta område. För medhjälparen, vilken haft en daglig tjänstgöringstid av 3 timmar, har utgått arvode efter 400 kronor per månad.

Då fråga om en utökning av den tekniska personalen inom tryckeriet av här ifrågakvarande slag synes vara av beskaffenhet att böra underställas såväl bankofullmäktige som bankoutskottet, hava revisorerna funnit det anmärkningsvärt att ifrågakvarande befattningshavare anställdes vid tryckeriet på sätt som skett. Behovet av särskild personal för det ändamål, varom nu är fråga, synes revisorerna för övrigt böra underkastas en mera ingående prövning, därvid särskilt bör beaktas i vad mån tryckeriföreståndarens övriga arbetsuppgifter lämna föreståndaren tillfälle att själv ägna sig åt förevarande spörsmål.

Revisorernas
uttalande.

§ 9.

Revisorerna hava under sina resor besökt avdelningskontoren i Göteborg, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping och Östersund.

Besöken hava ej föranlett något uttalande från revisorernas sida.

Revisorernas
besök vid vissa
avdelnings-
kontor.

§ 10.

För de i denna berättelse meddelade sifferuppgifters överensstämmelse med räkenskaperna och de till revisorerna lämnade räkenskapsammandrag ansvarar den sekreterare, som vid granskningen av riksbanken biträtt revisorerna.

Ansvarighet
för siffer-
uppgifterna.

§ 11.

Deltagande i revisionen.

I revisionen av riksbankens styrelse och förvaltning hava samtliga undertecknade revisorer deltagit.

§ 12.

Berättelsens överlämnande.

Enligt föreskriften i 22 § av den för revisorerna gällande instruktion kommer denna berättelse att överlämnas till fullmäktige i riksbanken.

§ 13.

Tillstyrkan av ansvarsfrihet.

Med anledning av den i 21 § av gällande instruktion meddelade föreskrift få revisorerna slutligen härmed för riksdagen meddela, att med avseende på riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat revisorerna ej funnit anledning till erinran utöver vad i berättelsen förekommit samt att de för sin del anse, att ansvarsfrihet bör fullmäktige beviljas.

Stockholm den 15 december 1932.

Karl Magnusson.**Ernst Lindley.****C. J. Johansson.****Erik Anderson.****C. G. Hammarskjöld.****Joh. Johansson.**
(Friggeråker.)**Edw. Uddenberg.****Ant. Wikström.****Emil Bengtsson.****J. P. Johansson.****Ernst Åström.****Torsten Ström.**

Evert Björn.